
IZVJEŠTAJ O
KVALITETU
ANKETA O
TROŠKOVIMA
RADA 2012

FEDERALNI ZAVOD
ZA STATISTIKU

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I
HERCEGOVINE

Sarajevo, decembar 2014

Sadržaj

1	Uvod u statistički proces i njegove rezultate – Metodologija istraživanja	5
1.1	Namjena istraživanja	5
1.2	Pravni osnov i odgovornost statističke institucije	5
1.3	Jedinica posmatranja i izvještavanja (anketiranja)	5
1.4	Prikupljanje podataka	6
1.5	Obuhvat	6
1.6	Definicije	7
1.7	Obrada podataka	9
1.8	Objavljivanje rezultata	9
1.9	Ključne varijable	10
1.10	Ključne statistike	11
1.11	Upitnik	11
1.12	Kontakt informacije	12
2	Relevantnost	12
2.1	Za sve statističke procese	12
2.2	Za statističke procese koji koriste administrativne izvore	12
2.3	Pokazatelj kvaliteta i učinka - Stopa raspoloživih ESS statistika	12
3	Tačnost	12
3.1	Greške uzorkovanja	12
3.1.1	<i>Postupak izračunavanja grešaka uzorkovanja</i>	12
3.1.2	<i>Greške uzorkovanja – Pokazatelj kvaliteta i učinka – Koeficijent varijacije</i>	13
3.1.3	<i>Objašnjenja</i>	14
3.1.4	<i>Aktivnosti za smanjenje grešaka uzorkovanja</i>	14
3.2	Neuzoračke greške	14
3.2.1	<i>Greške obuhvata</i>	14
3.2.1.1	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Stopa prekomjernog obuhvata</i>	14
3.2.1.2	<i>Greška nedovoljnog obuhvata</i>	15
3.2.1.3	<i>Mjere za smanjenje grešaka obuhvata</i>	15
3.2.2	<i>Greške mjerenja</i>	15
3.2.2.1	<i>Kontrole za otkrivanje grešaka mjerenja i procesuiranja podataka</i>	15
3.2.2.2	<i>Razlozi za nastanak grešaka mjerenja</i>	15
3.2.2.3	<i>Postupanje u slučaju grešaka mjerenja</i>	16
3.2.2.4	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Stopa editovanja/uređivanja podataka</i>	16
3.2.2.5	<i>Mjere za smanjenje broja grešaka mjerenja</i>	17
3.2.3	<i>Greške neodgovora</i>	17
3.2.3.1	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka-Stopa neodziva/neodgovora izvještajne jedinice</i>	18
3.2.3.2	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Stopa neodziva/neodgovora varijable</i>	19
3.2.3.3	<i>Postupci u slučaju neodgovora</i>	19
3.2.3.4	<i>Postupci za smanjenje stope neodgovora</i>	19
3.2.3.5	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Stopa imputiranih podataka</i>	19
3.2.3.6	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Broj učinjenih grešaka, prema vrsti</i>	20
3.2.3.7	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Prosječna veličina revizije</i>	20
4	Pravovremenost i aktuelnost	20
4.1	Pravovremenost objave	20
4.1.1	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Pravovremenost prvih rezultata</i>	20
4.1.2	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Pravovremenost konačnih rezultata</i>	20
4.2	Aktuelnost objave	21
4.2.1	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Aktuelnost objave</i>	21
4.3	Razlozi za veća kašnjenja i mjere za poboljšanje pravovremenosti i aktuelnost objave	21

5	Dostupnost i jasnoća	21
5.1	Dostupnost	21
5.1.1	<i>Kanali diseminacije</i>	21
5.1.2	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka-Stopa korištenih kanala diseminacije</i>	22
5.1.3	<i>Načini diseminacije</i>	22
5.1.4	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka-Stopa korištenih načina diseminacije</i>	22
5.1.5	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka – Broj pristupa on-line bazi podataka</i>	22
5.2	Jasnoća	23
5.2.1	<i>Printane publikacije i internetska objava</i>	23
5.2.1.1	<i>Diseminirani rezultati</i>	23
5.2.1.2	<i>Nivo (detaljnost) diseminacije</i>	23
5.2.1.3	<i>Metapodaci</i>	23
5.2.1.4	<i>Mjere za poboljšanje jasnoće diseminiranih rezultata</i>	23
5.2.2	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Stopa kompletnosti meta podataka</i>	23
6	Uporedivost i skladnost	23
6.1	Vremenska uporedivost	23
6.1.1	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Dužina uporedivih vremenskih serija</i>	23
6.1.2	<i>Prekidi u vremenskim serijama</i>	23
6.1.3	<i>Ostali faktori, koji utiču na vremensku uporedivost</i>	23
6.2	Geografska uporedivost	24
6.2.1	<i>Uporedivost s ostalim članicama evropskog statističkog sistema</i>	24
6.3	Desezoniranje	24
6.4	Skladnost između privremenih i konačnih podataka	24
6.4.1	<i>Politika diseminacije privremenih podataka</i>	24
6.4.2	<i>Pokazatelj kvaliteta–Skladnost između privremenih i konačnih podataka</i>	24
6.4.3	<i>Razlozi za veće razlike između privremenih i konačnih podataka</i>	24
6.5	Skladnost s rezultatima referentnog istraživanja	25
6.5.1	<i>Kratak opis referentnog istraživanja</i>	25
6.5.2	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka - Skladnost sa referentnim podacima</i>	25
6.5.3	<i>Razlozi za veća odstupanja</i>	25
7	Ustupci – kompromisi između izlaznih komponenti kvaliteta	26
8	Procjena korisničkih potreba i percepcija korisnika	26
8.1	Klasificiranje i razumijevanje korisnika	26
8.2.	Mjerenje percepcija i zadovoljstva korisnika	26
8.2.1	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka-Indeks zadovoljstva korisnika</i>	26
8.2.2	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka-Vrijeme od zadnjeg istraživanja zadovoljstva korisnika</i>	26
9	Troškovi i opterećenost ispitanika/izvještajnih jedinica	26
9.1	Troškovi istraživanja statističkog ureda	26
9.1.1	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka-Godišnji operativni troškovi, prosjek prema glavnim troškovnim komponentama</i>	26
9.2	Opterećenost i troškovi ispitanika/izvještajnih jedinica	27
9.2.1	<i>Pokazatelj kvaliteta i učinka-Godišnje opterećenje ispitanika u satima i/ili finansijskim pokazateljima</i>	27
9.3	<i>Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti</i>	27
10	Povjerljivost, transparentnost i zaštita	27
10.1	Povjerljivost	27
10.2	Transparentnost	27
10.3	Zaštita	27
11	Zaključak	28
	Prilog: Upitnik ATR	28

1 Uvod u statistički proces i njegove rezultate – Metodologija istraživanja

1.1 Namjena i periodika provođenja istraživanja

Anketom o troškovima rada prikupljaju se podaci o isplaćenim plaćama i ostalim troškovima rada koje poslodavac plaća za zaposlene osobe, gledano sa aspekta troškova poslodavca a ne sa aspekta primanja zaposlenih.

Ovi podaci omogućavaju poslodavcima i kreatorima ekonomske politike uvid u stanje i strukturu troškova rada u Federaciji BiH.

Metodološke postavke ankete zasnovane su na preporukama i definicijama Evropskog statističkog ureda EUROSTAT-a i Regulativama vijeća EU i Evropske komisije.

Anketa o troškovima rada, prema Regulativama, provodi se u četvorogodišnjoj dinamici. Referentna godina je 2012. za sve zemlje članice EU. Jedinstvena referentna godina omogućava uporedivost podataka dobijenih ovim istraživanjem sa ostalim zemljama.

Istraživanje o troškovima rada provodi se za referentnu godinu na jesen naredne godine i njeno provođenje na terenu traje dva mjeseca.

1.2 Pravni osnov i odgovornost statističkih institucija

- Zakon o statistici u Federaciji Bosne i Hercegovine („Službene novine FBiH“ br. 63/03 i 9/09);
- Program provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za period 2013 - 2016 i Plan provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za 2013. godinu;
- Regulativa Vijeća EU br. 530/1999,
- Regulative Evropske komisije br. 1726/1999 i 1737/2005, i
- Metodološke upute Evropskog statističkog ureda EUROSTAT.

Anketa o troškovima rada za referentnu 2012. godinu je dio Programa provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za period 2013 – 2016 i Plana provođenja statističkih istraživanja od interesa za Federaciju BiH za 2013. godinu. Ovo istraživanje je zajednički projekat tri statističke institucije u BiH (Agencija za statistiku BiH, Republički zavod za statistiku RS i Federalni zavod za statistiku), koje su timski radile na izradi instrumentarija za provođenje Ankete o troškovima rada (obrasci, uputstva, program za unos i obradu podataka), njenoj realizaciji na terenu, izradi i analizi podataka.

1.3 Jedinica posmatranja i izvještavanja (anketiranja)

Jedinice posmatranja u ovom istraživanju su poslovni subjekti - pravne osobe (privredna društva, preduzeća, ustanove, udruženja, fondacije i druge organizacije), sa sjedištem na teritoriji Federacije BiH.

Jedinice posmatranja su pravne osobe iz svih područja djelatnosti KD BiH 2010, osim područja: A Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov i O Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje, koje imaju 10 i više zaposlenih.

Podaci su prikupljeni za pravne osobe kao cjelinu, a ne prema pripadajućim jedinicama u sastavu.

Jedinice posmatranja su istovremeno i izvještajne jedinice.

1.4 Prikupljanje podataka

Za provođenje ankete o troškovima rada koristi se obrazac u papirnoj formi.

Izveštajne jedinice dostavljaju popunjene ATR obrasce kantonalnim statističkim službama i uredima u periodu od dva mjeseca.

Obrazac ATR pravne osobe popunjavaju na osnovu podataka iz računovodstvene i kadrovske evidencije. Iz kadrovske evidencije popunjavaju se podaci o broju zaposlenih u izvještajnim jedinicama, a iz računovodstvene evidencije podaci o isplatama plaća i ostalih troškova rada.

Obrazac ATR dostavljaju uzorkom izabrani poslovni subjekti čije sjedište je na teritoriji Federacije BiH .

Rok za dostavljanje ovog izvještaja od strane poslovnih subjekata prema kantonalnim statističkim službama je 60 dana. Nakon unosa svih zaprimljenih ATR obrazaca, kantonalne statističke službe dostavljaju ATR baze podataka u centralni statistički ured - Federalni zavod za statistiku.

Proces obrade podataka u Federalnom zavodu za statistiku traje šest mjeseci i podrazumijeva provjeru, poređenje, editovanje i imputaciju podataka. Ovaj period takođe uključuje objavljivanje prvih i konačnih rezultata, izradu tabela koje zahtjeva Eurostat, dok je rok za izradu izvještaja o kvalitetu, koji takođe propisuje Regulativa EU, 24 mjeseca od kraja referentnog perioda.

1.5 Obuhvat

Okvir za izbor uzorka za ovo istraživanje su pravne osobe iz Statističkog poslovnog registra (SPR) Federalnog zavoda za statistiku, koji imaju 10 i više zaposlenih (stanje SPR na dan 31.12.2012, ažuriran brojem zaposlenih iz završnih računa u junu mjesecu). Okvir je sačinjen od poslovnih subjekata koji su imali status "aktivan" ili "nepoznato" u SPR. Okvirom su obuhvaćene pravne osobe iz svih područja djelatnosti KD BiH 2010, osim područja: A-Poljoprivreda, šumarstvo i ribolov i O-Javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje. Okvir uzorka je stratifikovan prema pretežnoj djelatnosti pravne osobe na nivou oblasti KD BiH 2010 i prema veličini pravne osobe (prema broju zaposlenih).

Ukupni okvir za anketu o troškovima rada za 2012 god. u Federaciji BiH sastoji se od 4.876 pravnih osoba, čije sjedište je u Federaciji BiH. Jedan veliki subjekat iz područja D, sa sjedištem u Republici Srpskoj, inicijalno je bio samo u okviru uzorka za Republiku Srpsku (RS), ali je zbog njegove važnosti i za Federaciju, uključen u okvir za FBiH na način da je podijeljen na dio koji se odnosi na Federaciju i dio koji se odnosi na RS.

Okvir za uzorak ATR2012 stratifikovan je po entitetu, po oblastima djelatnosti (KD BiH 2010) i klasama zaposlenih (10-19, 20-49, 50-249 i 250+ zaposlenih). Klase zaposlenih su formirane na bazi originalnih klasa u SPR.

Birane su pravne osobe kao cjelina, a ne prema pripadajućim jedinicama u sastavu.

Korištena je kombinovana metoda izbora pravnih osoba (stratifikovanog slučajnog uzorka i punog obuhvata), u zavisnosti od njihove veličine. Obuhvaćene su sve pravne osobe sa 50 i više zaposlenih, dok su ostale (od 10 do 49 zaposlenih) izabrane metodom slučajnog uzorka.

Iz ukupnog okvira za ATR2012 uzorkom je izabrano 2.150 pravnih osoba.

Istraživanjem su obuhvaćene pravne osobe svih oblika vlasništva, ustanove i druge organizacije.

Od izabranih pravnih osoba prikupljeni su podaci za sve zaposlene koji imaju zasnovan radni odnos na određeno ili neodređeno vrijeme, bez obzira da li rade puno ili kraće od punog radnog vremena, a primili su plaću. Nisu uključena primanja osoba angažovanih po osnovu ugovora o djelu ili autorskom ugovoru, putem omladinskih i studentskih servisa, te učenika i studenata na praksi.

Anketom o troškovima rada obuhvaćeni su samo isplaćeni troškovi rada za 2012. godinu. Obračunati a neisplaćeni troškovi rada za 2012.godinu, nisu obuhvaćeni ovim istraživanjem. Troškovima rada nisu obuhvaćena primanja koja se odnose na refundiranu plaću ili refundiranu naknadu plaće.

1.6 Definicije

Ukupni troškovi rada iskazani su u bruto iznosu i obuhvaćaju: a) primanja zaposlenih osoba, b) socijalne doprinose poslodavca, c) troškove obrazovanja, d) druge troškove zaposlenih, umanjene za iznos e) subvencija za troškove rada.

a) Primanja zaposlenih osoba obuhvaćaju: **bruto plaće-plaće za efektivne sate** (osnovne plaće i dodaci na plaće, isplate po osnovu osobne poslovne uspješnosti ili poslovnog uspjeha preduzeća), **naknade bruto plaća** (za dane godišnjeg odmora, naknade za odsustvovanje sa posla za vrijeme državnih i vjerskih praznika i neradnih dana utvrđenih zakonom, naknade plaća za prekide u radu bez krivice zaposlenih), **ostale naknade** (topli obrok, prevoz, regres, jubilarne nagrade, naknade članova upravnog i nadzornog odbora ako su u radnom odnosu kod isplatioca i sl.), **isplate u naturi - proizvodima preduzeća** (isplate plaća u naturi i ostalih naknada u proizvodima preduzeća, stambeni smještaj zaposlenih, troškovi korištenja službenog automobila u privatne svrhe).

Osnovna plaća i dodaci na plaću obuhvaćaju: isplate osnovne plaće, dodatke na radni staž, dodatke za rad u smjenama, dežurstva, noćni rad, prekovremeni rad, rad nedjeljom i praznikom, dodatke zbog loših uslova rada i dr.

Isplate po osnovu osobne poslovne uspješnosti obuhvaćaju: isplate zaposlenicima na osnovu osobne poslovne uspješnosti (količina obavljenog posla, kvalitet rada, inventivnost i inovacije).

Dodatne isplate po osnovu uspješnosti poslovanja preduzeća obuhvaćaju: dodatne isplate zaposlenicima na osnovu periodičnog i završnog obračuna, 13. plaću i druge isplate prema kolektivnom ugovoru ili unutrašnjem pravilniku poslovnog subjekta.

Naknade plaće za vrijeme godišnjeg odmora, državnih ili vjerskih praznika i neradnih dana utvrđenih zakonom obuhvaćaju: isplaćene naknade plaće zaposlenim osobama za vrijeme godišnjeg odmora, praznika i neradnih dana određenih zakonom. Također su uključene naknade za vrijeme odsutnosti za stručno obrazovanje, prekvalifikaciju ili dokvalifikaciju, za vrijeme prekida rada zbog elementarnih nepogoda, nestanka energije, kvara mašina ili uređaja, nedostatka sirovina, štrajkova i drugih slučajeva propisanih zakonom, kolektivnim ugovorom ili općim aktom.

Ostale naknade obuhvaćaju: topli obrok, prevoz, regres, jubilarne nagrade, naknade članova upravnog i nadzornog odbora ako su u radnom odnosu kod isplatioca i sl.

Isplate u naturi obuhvaćaju: neto troškove poduzeća za proizvode koji su bili darovani zaposlenima, ili razliku nabavne cijene i cijene po kojoj su proizvodi bili prodani zaposlenim osobama, robne bonove, bonove za ishranu i kupone za prevoz.

Troškovi stambenog smještaja zaposlenih osoba obuhvaćaju: troškove stambenog prostora koji je u vlasništvu preduzeća (troškovi održavanja i administracije, troškovi poreza i osiguranja povezanih s takvim smještajem), troškove rente koju plaća poslodavac za svoje zaposlenike i troškove za gradnju ili kupovinu smještajnih objekata od strane zaposlenih osoba (razlika između tržišno određenih kamatnih stopa i onih koje su stvarno date zaposlenicima).

Troškovi za automobile obuhvaćaju: troškove za privatnu upotrebu službenih automobila od strane zaposlenih osoba (trošak leasinga, amortizacije, premije osiguranja, održavanja, popravaka, parkiranja, garažiranja, goriva i slično).

Ostale isplate u naturi: uključuju troškove za popravke, održavanje i amortizaciju prostora za pružanje usluga s područja kulture, sporta i ostalih slobodnih aktivnosti u vezi sa zaposlenim osobama; troškove čuvanja djece zaposlenika (troškove vrtića i čuvanja djece kod kuće); prigodne darove za djecu zaposlenika, troškove mobitela, troškove za odmarališta, uplate poslodavca u fondove sindikata, stipendije prema ugovoru o školovanju i slično. Ne uključuju troškove za plaće, naknade plaće i doprinose osobama zaposlenima u vlastitom preduzeću za usluge s područja kulture, sporta i ostalih slobodnih aktivnosti, sve oblike subvencija, troškove za odjeću namijenjenu upotrebi na radnom mjestu, investicije u objekte, prostore, prevozna sredstva i opremu te novčanu pomoć iz različitih fondova.

b) Socijalni doprinosi poslodavca obuhvaćaju: **indirektne doprinose poslodavca za socijalno osiguranje** (zakonski propisane doprinose na teret poslodavca i dodatne isplate koje idu na teret poslodavca, a namijenjene su za socijalnu sigurnost zaposlenika) i **direktne doprinose za socijalno osiguranje** (naknade plaća za dane bolovanja na teret poslodavca, premije osiguranja zaposlenih, pomoć zaposlenima i njihovim porodicama, otpremnine zaposlenima za čijim radom je prestala potreba, otpremnine za odlazak u penziju i sl).

c) Troškovi obrazovanja obuhvaćaju: troškove za obuke, kurseve, seminare, stručno usavršavanje, za vanjske instruktore na teret poslodavca i sl.. Ovdje spadaju takođe troškovi održavanja, popravke i amortizacije prostora i opreme koji su namijenjeni isključivo obrazovanju, izdatke za pomagala koja se koriste za obrazovanje. Ovi troškovi ne obuhvaćaju plaće i naknade plaća i doprinosa za instruktore zaposlene u preduzeću, ulaganja u prostore i opremu namijenjenu obrazovanju i troškove obrazovanja koje plaćaju zaposlenici.

d) Drugi troškovi zaposlenih obuhvaćaju: troškove zaštite na radu i radne odjeće kao i troškove zapošljavanja novih zaposlenika (troškovi oglasa, konkursa i sl.).

e) Subvencije za troškove rada obuhvaćaju sve vrste subvencija od države ili drugih preduzeća ili organizacija usmjerenih isključivo za subvencioniranje dijela ili ukupnih troškova rada. Subvencije su odbitna stavka od ukupnih troškova rada. Isključuju se subvencije koje pokrivaju

doprinosi i plaćanja za socijalnu zaštitu, troškove obrazovanja i refundirana sredstva od strane Federalnog zavoda za zdravstveno osiguranje ili penziono osiguranje.

Plaćeni sati rada obuhvaćaju sate za koje je zaposlena osoba primila plaću, a uključuju izvršene sate rada u punom radnom vremenu, kraćem ili dužem od punog radnog vremena i neizvršene, a plaćene sate rada (godišnji odmor, praznici i slobodni dani, odsutnost zbog bolesti koju plaća poslodavac i drugi placeni, a neizvršeni sati). Nisu uključeni refundirani sati (porodiljsko odsustvo, skraćeno radno vrijeme roditelja, bolovanje koje ne plaća poslodavac i drugi refundirani sati).

Izvršeni sati rada su dio ukupno plaćenih sati rada, i obuhvaćaju izvršene, stvarno odrađene sate rada (efektivne sate rada) u punom radnom vremenu, u radnom vremenu kraćem ili dužem od punog radnog vremena. Takođe su uključeni i sati kad su zaposlene osobe bile na radnom mjestu, a nisu radile zbog kvara ili čišćenja mašina, pripreme ili čišćenja alata, trenutnog nedostatka posla, odmora kraćih od 30 minuta, pisanja radnih izvještaja, čekanja ili zastoja za koje nisu odgovorni zaposlenici a za to vrijeme su primili plaću.

U izvršene sate rada nisu uključeni sati kada zaposlene osobe nisu radile ili ih nije bilo na radnom mjestu (dnevni odmor duži od 30 minuta, godišnji odmor, placen dopust, praznici i neradni dani utvrđeni zakonom, odsutnost zbog bolovanja bilo koje vrste, stručnog obrazovanja, placeni dopust do 7 dana, prevoz na posao i s posla).

1.7 Obrada podataka

Kantonalne statističke službe pružaju stručnu pomoć izvještajnim jedinicama u slučaju nejasnoća prilikom popunjavanja obrasca, prikupljaju obrasce i kontrolišu obuhvat izvještaja za područje kantona u kojem posluju, prozivaju telefonom poslovne subjekte koji se ne pridržavaju rokova navedenih na obrascu, kontrolišu ispravnost popunjenih obrazaca, unose podatke sa obrasca te vrše korekcije grešaka koje se javljaju kroz postavljene logičke i računске kontrole. Ne postoji evidencija o broju ispravljenih podataka na terenu.

Drugi dio obrade podataka ankete o troškovima rada vrši se u centralnom statističkom uredu. Editovanje i imputacija rade se za prazne stratume i stratume sa više od 50% neodgovora. Imputacija se vrši podacima iz redovnog mjesečnog istraživanja o zaposlenima i plaći (RAD1) i podacima iz nacionalnih računa, a u nedostatku pomenutih izvora imputacija je rađena na osnovu prosječne vrijednosti varijabli po područjima djelatnosti.

Dodatne kontrole dobijenih podataka odnose se i na poređenje sa podacima iz redovnog mjesečnog istraživanja o zaposlenima i plaći (RAD1) i podacima iz nacionalnih računa.

Nakon završetka ove faze obrade, baza podataka se dostavlja odjelu za analize i procjene koji vrši izračun zahtijevanih varijabli za ovo istraživanje.

Ponderi se računaju na nivou stratuma i prilagođeni su stopama neodgovora po stratumima. Ne vrši se kalibracija, poststratifikacija i ponderisanje neodgovora.

Na kraju, iz izračunatih varijabli Odjel za statistiku tržišta rada izvodi rezultate ankete o troškovima rada.

1.8 Objavljivanje rezultata

Prema kalendaru objavljivanja podataka o troškovima rada prvi rezultati se objavljuju u aprilu mjesecu, a konačni u Junu mjesecu na web stranici Federalnog zavoda za statistiku.

Rezultati prikazuju proječne mjesečne troškove rada po zaposlenom, prosječne mjesečne troškove rada po izvršenom satu, kao i mjesečni prosjek plaćenih i izvršenih sati rada po zaposlenom. Svi troškovi rada prikazani su po djelatnostima i u ukupnom iznosu, i takođe razvrstani prema vrsti troškova.

1.9 Ključne varijable

Broj zaposlenih

- A1 ukupan broj zaposlenih
- A11 zaposleni sa punim radnim vremenom
- A12 zaposleni sa kraće od punog vremena
- A121 zaposleni sa kraće od punog vremena preračunati u puno radno vrijeme

Broj izvršenih sati rada

- B1 ukupni sati rada
- B11 ukupni sati rada zaposlenika sa punim radnim vremenom
- B12 ukupni sati rada zaposlenika sa radnim vremenom kraćim od punog

Broj ukupno plaćenih sati

- C1 ukupno plaćeni sati
- C11 plaćeni sati zaposlenika sa punim radnim vremenom
- C12 plaćeni sati zaposlenika sa radnim vremenom kraćim od punog

Plaće i troškovi rada

- D1 sredstva zaposlenih
- D11 plaće i naknade
- D111 plaće i naknade jednake D11
- D1111 direktne naknade, bonusi i nadoknade
- D11111 direktne naknade, bonusi i nadoknade plative u svakom obračunskom periodu
- D11112 direktne naknade, bonusi i nadoknade koje nisu plative u svakom obračunskom periodu
- D1113 plaćanja za dane koji nisu rađeni
- D1114 plaće i naknade u naturi
- D11141 proizvodi preduzeća
- D11142 troškovi stambenog smještaja zaposlenika
- D11143 troškovi korištenja automobila preduzeća u privatne svrhe
- D11145 Ostali troškovi u naturi

Socijalni doprinosi

- D12 socijalni doprinosi poslodavca
- D121 stvarni socijalni doprinosi poslodavca
- D1211 troškovi doprinosa na plaće i naknade plaća na teret poslodavca (zakonski doprinosi)
- D1212 sporazumni, ugovorni i slobodni socijalni doprinosi
- D122 imputirani socijalni doprinosi poslodavca.
- D1221 zagarantovane naknade poslodavca u slučaju bolesti
- D1223 otpremnine zaposlenicima koji napuštaju preduzeće
- D2 troškovi obuke
- D3 ostali troškovi plaćeni od strane poslodavca
- D5 subvencije primljene od strane poslodavca

1.10 Ključne statistike

- ukupni troškovi rada prema područjima KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;
- sredstva zaposlenih (ukupno, primanja zaposlenih, socijalni doprinosi poslodavca) prema područjima KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;
- troškovi obrazovanja ukupni i prema područjima KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;
- ostali troškovi ukupni i prema područjima KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;
- subvencije ukupne i prema područjima KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;
- plaćeni sati rada ukupni i prema područjima KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;
- izvršeni sati rada ukupni i prema područjima KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;
- ukupni troškovi rada po izvršenom satu prema sektorima djelatnosti KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;
- sredstva zaposlenih po izvršenom satu (ukupno, primanja zaposlenih, socijalni doprinosi poslodavca) prema sektorima KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;
- troškovi obrazovanja po izvršenom satu, ukupni i prema sektorima KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;
- ostali troškovi po izvršenom satu, ukupni i prema sektorima KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;
- subvencije po izvršenom satu, ukupne i prema sektorima KD BiH 2010 – mjesečni prosjek po zaposlenom;

1.11 Upitnik

Upitnici korišteni u anketi o troškovima rada su:

Upitnik ATR 2012 o odzivu i upitnik o neodzivu

Upitnik o odgovoru/odzivu (ATR) sastoji se od:

1. polja za popunjavanje identifikacijskih podataka o poslovnom subjektu (naziv, ID broj, adresa i djelatnost);
2. Tabela:
  - u Tabeli 1 iskazuju se podaci o broju zaposlenih u referentnoj godini na koje se odnose isplate, razvrstani po mjesecima i prema vrsti radnog vremena (puno i kraće od punog radnog vremena).
  - u Tabeli 2 iskazuju se podaci o plaćenim satima rada prema vrsti radnog vremena.
  - u Tabela 3 iskazuju se podaci o isplaćenim troškovima rada po osnovu angažovanja radne snage.
3. i smjernica za popunjavanje upitnika.

Upitnik o odzivu ATR nalazi se u prilogu na kraju ovog izvještaja.

Upitnik o neodzivu popunjavaju zaposlenici statistike i to prema razlozima neodgovora.

Razlozi neodgovora u daljoj obradi služe za analizu kvaliteta obuhvata.

1.12 Kontakt informacije

Samka Avdić, šef Odsjeka za statistiku tržišta rada,

e-mail: samka.avdic@fzs.ba tel: +387 33 20 64 52 lokal 138

Emina Šabanadžović, stručni savjetnik za plaće i troškove rada,

e-mail: emina.sabanadzovic@fzs.ba tel: +387 33 20 64 52 lokal 144

Arijana Amina Ramić, šef Odsjeka za statističke metode i koordinaciju,

e-mail: arijana.ramic@fzs.ba tel: +387 33 20 64 52 lokal 113

2 Relevantnost

Glavni korisnici podataka su: Vlada Federacije BiH; Ministarstvo za rad i socijalnu politiku, Ministarstvo finansija Federacije BiH, fizičke osobe, mediji, zavodi za zapošljavanje FBiH, Direkcija za ekonomsko planiranje, Međunarodni monetarni fond (MMF), udruženje poslodavaca, te trgovačke zajednice.

Anketa o troškovima rada nije dovoljno poznata u Bosni i Hercegovini. Namjera Federalnog zavoda za statistiku je, da prije sljedeće ankete, organizuje sastanak sa davaocima i glavnim korisnicima podataka u cilju boljeg upoznavanja sa ovim istraživanjem.

2.1 Za sve statističke procese

Sve ključne varijable koje se prikupljaju ovim istraživanjem su u potpunosti usklađene sa EU zahtjevima. Nema razlika između definicija koje se koriste u ovom istraživanju i međunarodno preporučenih definicija.

Varijablu D4-porezi koju EU zahtjeva kao obaveznu za prikupljanje ne prikupljamo iz razloga što vrsta poreza koja je u njoj sadržana ne postoji u Bosni i Hercegovini.

2.2 Za statističke procese koji koriste administrativne izvore

Za ovo istraživanje nisu korišteni administrativni izvori podataka.

2.3 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Stopa raspoloživih statistika Evropskog statističkog sistema (ESS)

Istraživanje o troškovima rada, u potpunosti je usklađeno sa regulativom EU i Evropske komisije. Ne postoji ESS propis ili smjernica o zahtijevanim izlaznim podacima za ovo istraživanje, te računanje pokazatelja kvaliteta i učinka u ovom smislu nije primjenjivo.

3 Tačnost

3.1 Greške uzorkovanja

3.1.1 Postupak izračunavanja grešaka uzorkovanja

Za alokaciju poslovnih subjekata po stratumima korišteno je »Neyman pravilo« na varijabli broj zaposlenih (iz završnog računa) sa nekim modifikacijama praktične prirode.

Neyman pravilo kaže da jedinice uzorka treba izdvojiti srazmjerno broju elemenata iz okvira po stratumu, i pomnožiti sa standardnom devijacijom broja zaposlenih iz SPR po stratumu.

Neyman pravilo je (modifikovano) izmijenjeno na sljedeći način:

- Poslovni subjekti sa 50+ zaposlenih potpuno su obuhvaćeni
- Ako stratum sadrži manje od 5 poslovnih subjekata, svi su obuhvaćeni,
- Ako Neyman pravilo odredi uzorkovanje manje od 5 poslovnih subjekata (npr. 2 ili 3 poslovna subjekta), u stratumima koji sadrže 5 i više poslovnih subjekata, onda se obuhvata 5 poslovnih subjekata.

Na osnovu opisane alokacije, stratifikovani slučajni uzorak je izvučen iz ukupnog okvira. Ukupna veličina uzorka je bila 2.150 preduzeća za FBiH.

R softver je korišten kao programski paket za izračun procijene, dok je izračun varijabli rađen u SPSS produktu.

3.1.2. Greške uzorkovanja – Pokazatelj kvaliteta i učinka - Koeficijent varijacije

U tabeli su prikazani koeficijenti varijacije (CV) za varijablu godišnji trošak rada. Koeficijenti varijacije su proizvedeni korištenjem R softvera. Koeficijent varijacije je izračunat za ukupne troškove rada i troškove po djelatnostima KDBiH2010.

Djelatnost L (Poslovanje nekretninama) pokazuje najveći CV za varijablu godišnji trošak rada.

Djelatnost C (Prerađivačka industrija) je najveća djelatnost u FBiH i oko 17% godišnjih troškova rada mogu se naći u toj djelatnosti.

Koeficijent varijacije za godišnje troškove rada po djelatnostima (KDBiH2010)

Djelatnosti KDBiH2010	Procijenjena vrijednost (KM)	Standardna Greška (KM)	Koeficijent Varijacije (%)
B	344.682.723	1.432.784	0,4
C	1.013.304.107	9.227.412	0,9
D	332.019.655	684.936	0,2
E	170.150.706	2.072.807	1,2
F	225.802.867	5.823.889	2,6
G	864.056.191	21.086.883	2,4
H	393.955.513	6.945.687	1,8
I	41.199.417	1.746.896	4,2
J	304.184.635	2.273.016	0,7
K	398.582.553	0	0,0
L	19.997.217	968.853	4,8
M	120.691.979	5.293.525	4,4
N	79.330.675	1.530.192	1,9
P	765.081.972	8.798.654	1,2
Q	670.465.332	2.269.059	0,3
R	90.772.280	803.462	0,9
S	35.783.044	999.247	2,8
B-S	5.870.060.866	27.249.025	0,5

3.1.3 Objašnjenja

Greške uzorkovanja nastaju kao činjenica da se anketa ne provodi na potpunom obuhvatu, na svim poslovnim subjektima. Anketa se provodi na uzorku, odnosno na dijelu poslovnih subjekata. Takođe je poznato, da je za jedno istraživanje moguće izabrati veliki broj uzoraka, pri čemu bi svaki uzorak dao određene procjene ključnih indikatora koje bi bile više ili manje različite. Upravo nam greške uzorkovanja, koje su za razliku od neuzoračkih grešaka mjerljive, ukazuju na to koliko su naši dobijeni indikatori pouzdani. Kao provjera pouzdanosti indikatora koristi se koeficijent varijacije (CV) i interval pouzdanosti.

U ATR anketi prihvaćena je sljedeća notacija:

- **(I)** Podatak je **manje siguran**, ako je koeficijent varijacije (CV) manji od 0,20, a jednak ili veći od 0,10 ili, izraženo u procentima, $10\% \leq CV < 20\%$
- **(II)** Podatak je **nesiguran**, ako je koeficijent varijacije (CV) manji od 0,30, a jednak ili veći od 0,20 ili, izraženo u procentima, $20\% \leq CV < 30\%$
- . Podatak je **ekstremno nesiguran**, ako je koeficijent varijacije (CV) jednak ili veći od 0,30 ili, izraženo u procentima $CV \geq 30\%$

3.1.4 Aktivnosti za smanjenje grešaka uzorkovanja

S obzirom da procijenjene greške uzorkovanja nemaju velike vrijednosti, neće se poduzimati radikalne mjere za njihovo smanjenje u budućnosti.

3.2 Neuzoračke greške

3.2.1 Greške obuhvata

Greške obuhvata (ili greške okvira) nastaju zbog razlika između populacije koja je obuhvaćena okvirom i ciljne populacije. Razlikujemo tri vrste grešaka obuhvata: nedovoljni obuhvat (podobuhvat), prekomjerni obuhvat i višestruki listing (dupliciranje).

3.2.1.1 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Stopa prekomjernog obuhvata

Činjenica da se kao okvir za ovo istraživanje koristilo stanje Statističkog poslovnog registra na dan 31.12.2012., a traženi podaci se upravo odnose na 2012. godinu, umanjuje mogućnost pojave grešaka obuhvata. Međutim, greške obuhvata su neminovnost svih statističkih istraživanja, pa tako i istraživanja o troškovima rada.

Prekomjerni obuhvat u ovom istraživanju moguće je mjeriti kroz razloge neodgovora. Naime, ako je razlog neodgovora taj da je poslovni subjekat bio ugašen na početku referentne godine, likvidiran ili nije poslovao u referentnoj godini smatra se da nije trebao biti uključen u okvir. U nedostatku preciznih informacija o tome što je razlog neodgovora za poslovne subjekte koje na neki način smatramo kao "prekomjerni obuhvat", odlučeno je da ove kompanije ostanu u neodzivu. Plan za sljedeće istraživanje je da se odredi tačan razlog neodgovora i da se na taj način tretira prekomjerni obuhvat.

3.2.1.2 Greška nedovoljnog obuhvata

Problem nedovoljnog obuhvata je u poređenju s prekomjernim obuhvatom teže izmjeriti, i javlja se u slučajevima, kada jedinicu nismo uključili u okvir (samim tim nismo ni u uzorak), iako po definiciji tamo pripada. O ovim jedinicama nemamo nikakvih neposrednih informacija.

Nije se pokušao procijeniti ukupan efekat nedovoljnog obuhvata za ATR2012.

Opšta stopa nedovoljnog obuhvata za ovo istraživanje nije razmatrana.

3.2.1.3 Mjere za smanjenje grešaka obuhvata

Potrebno je vršiti stalno ažuriranje statističkog poslovnog registra povratnim informacijama sa terena, iz poslovnih istraživanja, kako bi kvalitet okvira za uzorak bio što bolji.

3.2.2 Greške mjerenja

3.2.2.1 Kontrole za otkrivanje grešaka mjerenja i procesuiranja podataka

Prije unosa podataka iz ispunjenih upitnika u računarski program Blaise, osobe zadužene za unos i kontrolu ulaznih podataka vizuelno pregledaju sve upitnike. Ukoliko se uočene neke nepravilnosti u podacima, koje se ne mogu korigovati na osnovu ostalih podataka iz obrasca, uspostavlja se telefonski kontakt sa poslovnim subjektom i tako saznaju prave informacije na osnovu kojih koriguju podatke u upitniku.

U toku samog unosa podataka u elektronsku bazu podataka (blaise product), podaci se drugi put kontrolišu. U program za unos podataka iz obrasca ugrađene su kontrole koje onemogućavaju da se u bazu unesu računski i logički neispravni podaci. Računarski program nas upozori na pogrešne zbirove, nedostajuće vrijednosti, nepravilne veze, nesklad sa adresarom i sl. To su hard i soft kontrole koje ili zaustavljaju unos, ne dozvoljavaju unos neispravnih podataka, ili samo šalju poruku opomene da su podaci izvan određenih postavljenih granica. Ukoliko je neophodno i u ovoj fazi se ponovo kontaktira poslovni subjekt telefonski, da bi se korigovali podaci.

Ovakav način unosa obezbjeđuje da nakon završenog unosa imamo bazu sa računski čistim podacima.

Mehanizam za praćenje korekcija u ovoj fazi nije uspostavljen, tako da ne možemo pružiti informacije o broju korekcija u toku rada na terenu.

Dodatne kontrole su odrađene u centralnom statističkom uredu (sve kontrole i korekcije su napravljene u saradnji sa davaocima podataka).

3.2.2.2 Razlozi za nastanak grešaka mjerenja

Greške mjerenja su moguće u fazi prikupljanja podataka zbog nerazumijevanja nekih stavki od strane osobe koja popunjava obrazac, kao i prilikom samog unosa podataka u program.

Takođe česta pojava u praksi ovog istraživanja je da osobe koje popunjavaju ATR upitnik ne čitaju uputstva o načinu popunjavanja. Uglavnom se koristi ustaljena praksa koja se u nekim segmentima ne poklapa sa metodologijom ovog istraživanja.

3.2.2.3 Postupanje u slučaju grešaka mjerenja

Sastavni dio obrasca su metodološke upute za popunjavanje podataka u obrascu. Sadržaj uputa može da pomogne u otklanjanju grešaka u podacima na obrascu. Osoba zadužena za kontrolu i unos prikupljenih podataka može da izvrši ispravku greške. U tu svrhu može direktno da kontaktira pravnu osobu ili da koristi ostale podatke iz obrasca koji mogu pomoći u ispravljanju pogrešnog podatka. Za sada nije uspostavljen sistem automatskog uređivanja, tj. ispravljanja grešaka, te se iste ispravljaju ručno.

3.2.2.4 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Stopa editovanja/uređivanja podataka

Greške koje nastanu prilikom unosa podataka, od strane osoba u kantonalnim odjeljenjima ispravljaju se u centralnom statističkom uredu u Odsjeku za statistiku tržišta rada. Greške koje su ispravljane tokom unosa u regionalnim odjeljenjima nisu mjerljive zbog nedostatka mehanizma za njihovo mjerenje. Sa druge strane, greške koje se ispravljaju u centralnom statističkom uredu mjerljive su na način da se sirova baza dobijena od kantonalnih odjeljenja poredi sa finalnom bazom na kraju obrade.

Tabela prikazuje postotak slučajeva koji su ispravljeni u nekom trenutku. Izračun stope korigovanih podataka rađen je na neponderisanim podacima.

Varijable	Naziv varijable	Korigovano (%)
A1	Ukupan broj zaposlenih	0,4%
A11	Zaposleni na puno radno vrijeme	0,6%
A12	Zaposleni na kraće od punog radnog vremena	1,5%
B11	Stvarno odrađeni sati zaposlenih koji rade puno radno vrijeme	4,8%
B12	Stvarno odrađeni sati zaposlenih koji rade kraće od punog radnog vremena	9,9%
C11	Plaćeni sati zaposlenih u punom radnom vremenu	4,9%
C12	Plaćeni sati zaposlenih u kraćem od punog radnog vremena	10,0%
D11111	Direktne naknade, bonusi i ostala davanja u svakom obračunskom periodu	3,5%
D11112	Direktne naknade, bonusi i ostala davanja - povremena	0,3%
D1113	Plaćanja za dane koji nisu rađeni (odrađeni)	0,7%
D1114	Plaćanja u naturi	0,4%
D121	Stvarni doprinosi poslodavca za socijalnu zaštitu	4,6%
D1211	Zakonski doprinosi za socijalno osiguranje	4,7%
D122	Imputirani socijalni doprinosi poslodavca	0,3%
D2	Troškovi obuke zaposlenika	0,0%
D3	Drugi izdaci poslodavca	0,0%
D5	Subvencije primljene od strane poslodavca	1,4%

Najčešće korigovane varijable su: plaćeni sati za kraće od punog radnog vremena, stvarno odrađeni sati za zaposlene koji rade kraće od punog radnog vremena, zakonski doprinosi za socijalno osiguranje.

Subvencije su, nekim slučajevima, brisane od strane zavoda za statistiku, jer ispitanici nisu bili u stanju razdvojiti subvencije za plate od ukupnog iznosa subvencija koje su dobili. Obično su prikazivali ukupan iznos subvencija koje nisu koristili za plate zaposlenima, a neki od njih su prikazivali cijeli iznos plate kao subvencije. S obzirom da je samo 89 poslovnih subjekata imalo stavku subvencije i da su u 25 njih napravljene korekcije, stopa korekcija je bila visoka. Stoga je odlučeno da se stepen korekcije subvencija ne mjeri u odnosu na ukupan broj subjekata koji su imali stavku subvencije, već u odnosu na ukupan broj subjekata u odgovoru. Za sve ostale varijable, procenat korekcija mjerio se u odnosu na broj subjekata koji su imali datu varijablu.

Plaćeni i stvarno odrađeni sati su varijable od velike važnosti za istraživanje i oni su često morali biti potvrđeni od strane davaoca podataka. U mnogim slučajevima davaoci podataka su bili zbunjeni u vezi plaćenih sati rada i stvarno odrađenih sati rada. Također su mnogi od njih smatrali da je teško iskazati odvojeno stvarno odrađene sate, tako da su ih u većini slučajeva procjenjivali (u saradnji sa statistikom).

Uloženo je mnogo napora da se utvrdi tačan iznos stavki u upitniku 3.1 - bruto plaće za obavljeni rad i vrijeme provedeno na radu (s doprinosima iz plaće i akontacijom poreza na dohodak). Neki od ispitanika u bruto plaću za obavljeni rad i vrijeme provedeno na radu uključili su stavku 3.2 - naknade plaće i stavku 3.5. doprinosi na plaće i naknade plaća na teret poslodavca i ponovo ih iskazali u zasebnim stavkama. Sve ispravke su rađene u saradnji sa regionalnim odjelima i u direktnom kontaktu sa poslovnim subjektima.

Razlozi za pojavu greške mjerenja mogu biti:

- Dizajn instrumenata za provođenje ankete (upitnici, priručnici)
- Neodgovor davalaca podataka
- Nedostatak evidencije za određene statistike

3.2.2.5 Mjere za smanjenje broja grešaka mjerenja

Na obrascima se nalaze kratka metodološka pojašnjenja zahtijevanih varijabli, a ukoliko bude nejasnoća prilikom popunjavanja obrasca, osoba koja popunjava obrasce kontaktira odgovornu osobu u kantonalnom odjeljenju. Važna faza u pripremi istraživanja je održavanje instruktaze za zaposlene u kantonalnim statističkim službama/uredima koji vrše prikupljanje i unos podataka i imaju direktan kontakt sa izvještajnom jedinicom. Ovo omogućava da osobe u kantonalnim odjeljenjima na pravi način razumiju sva pitanja iz obrasca što rezultira manjim brojem neispravnih odgovora. Posebna pažnja prilikom održavanja instruktaze posvećuje se promjenama u obrascu, ukoliko postoje.

3.2.3 Greške neodgovora

Razlika između statistika izračunatih iz prikupljenih podataka i onih koje bi bile izračunate da ne postoje nedostajuće vrijednosti predstavlja grešku neodgovora. Postoje dvije vrste neodgovora: (1) neodgovor izvještajne jedinice, koji se javlja kada nisu prikupljeni podaci o izvještajnoj populaciji dizajniranoj za prikupljanje podataka, i (2) neodgovor varijable, koji se javlja kada se prikupe podaci samo za neke - a ne za sve varijable koje su zahtjevane određenim istraživanjem.

3.2.3.1 Pokazatelj kvaliteta i učinka-Stopa neodgovora/neodziva izvještajne jedinice

Stopa neodgovora za ovo istraživanje može se izračunati na dva načina. Prvi način je stavljanje u odnos neodgovora prije imputacije sa ukupim brojem subjekata u uzorku. Drugi način koristi isti princip izračuna, ali se uzima ukupan neodgovor nakon imputacije.

Tabela koja slijedi sadrži podatke o broju izvještajnih jedinica koje su odgovorile i onih koje nisu odgovorile, prije imputacije.

	FEDERACIJA BiH	
	Jedinice	Udio
Odgovor	1.699	79,0
Neodgovor	451	21,0
Veličina uzorka	2.150	100

$$\text{Stopa neodgovora} = \left[\frac{451}{2150} \right] \times 100 = 21,0\%$$

Stopa neodgovora u ovom slučaju bila je 21,0%.

Slijedi tabela sa podacima nakon imputacija izvještajnih jedinica:

	FEDERACIJA BiH	
	Jedinice	Udio
Odgovor	1.733	80,6
Neodgovor	417	19,4
Veličina uzorka	2.150	100

$$\text{Stopa neodgovora} = \left[\frac{417}{2150} \right] \times 100 = 19,4\%$$

Stopa neodgovora nakon imputacije iznosi 19,4%.

U FBiH stopa neodgovora obično se izračunava na ovaj način u većini istraživanja.

Neodgovor se koristi za prilagođavanje na početku izračunatih pondera unutar svakog stratuma.

U izvještajnim jedinicama koje pripadaju najvećoj klasi preduzeća, moraju se pažljivo proučiti razlozi neodgovora. Takva preduzeća, zbog velikog broja zaposlenih, imaju veliki uticaj na rezultate istraživanja.

Mogući razlozi za visoku stopu odgovora u ATR2012:

- Uloženo je dosta truda na podsjećanje ispitanika da popune upitnike, kako bi se da se povećala ukupna stopa odgovora i smanjio rizik od praznih stratuma nakon završenog prikupljanja podataka.
- Birana su preduzeća, a ne lokalne jedinice. Ispitanici uglavnom smatraju da je lakše odgovoriti na upitnik na nivou preduzeća nego na nivou lokalne jedinice.
- Rad na terenu su obavljaliiskusni statističari koji učestvuju u redovnim poslovnim istraživanja o zaposlenima i plaćama (RAD1). Oni imaju redovan kontakt sa puno poslovnih subjekata sa 10 i više zaposlenih.

3.2.3.2 Pokazatelji kvaliteta i učinka – Stopa neodziva/neodgovora varijable (item non-response)

Ako podaci nedostaju, to jest, ako neke od ključnih varijabli nisu prikupljene, odgovorne osobe iz izvještajne jedinice kontaktiraju se putem telefona kako bi se popunile nedostajuće vrijednosti. Izuzetno, ako veza preko telefona nije uspostavljena ili ako osoba nije u mogućnosti pružiti tražene informacije, vrijednosti varijabli se procijenjuju iz raspoloživih podataka (nacionalni računi, RAD1) ili na osnovu prosječne vrijednosti.

3.2.3.3 Postupci u slučaju neodgovora

Od 2.150 jedinica u uzorku, inicijalni odgovor je dobijen od 1.699 jedinica. Nakon što su izračunate stope odgovora po stratumima, pojavili su se neki stratumi sa manje od 50% odgovora. Za takve stratumne imputirane su izvještajne jedinice, tako da stopa odgovora bude veća od 50%. Ukupno su u ovom slučaju imputirane 23 izvještajne jedinice sa podacima iz nacionalnih računa i RAD1 mjesečnog istraživanja o zaposlenima i plaći. Također imputacija 11 izvještajnih jedinica urađena je za prazne stratumne. Ukupno su imputirane 34 izvještajne jedinice.

Jedan veliki subjekat iz područja djelatnosti D iz Republike Srpske, koji ima važan udio u Federaciji BiH, naknadno je unesen u program sa originalnim podacima.

U slučajevima kada neke od ključnih varijabli nisu prikupljene, odgovorne osobe iz izvještajne jedinice kontaktiraju se putem telefona kako bi se popunile nedostajuće vrijednosti. Izuzetno, ako veza preko telefona nije uspostavljena ili ako osoba nije u mogućnosti pružiti tražene informacije, vrijednosti varijabli se procijenjuju iz raspoloživih podataka (nacionalni računi, RAD1) ili na osnovu prosječne vrijednosti.

Plaćeni ali neodrađeni sati i naknade plaća su varijable koje su najčešće imputirane.

3.2.3.4 Postupci za smanjenje stope neodgovora

Poboljšanje kvaliteta podataka u adresaru, slanje urgencija izvještajnim jedinicama sa pozivanjem na obavezu dostavljanja podataka, na što ih obavezuje Zakon o statistici u Federaciji BiH. Takođe davaoci podataka se upućuju na osoblje iz statistike koje im je na raspolaganju ukoliko imaju nejasnoća prilikom popunjavanja upitnika.

Varijabla ekvivalent punog radnog vremena za zaposlene na nepunom radnom vremenu (A121) nije uključena u upitnik za ATR2012 u Federaciji BiH kako bi se smanjila stopa neodgovora varijable. Za izračunavanje ove varijable korišten je sljedeći model:

$$\text{Model: } A121 = C12 / (C11 / A11)$$

A11 = Broj zaposlenih na puno radno vrijeme

A121 = Ekvivalent punog radnog vremena za zaposlene na nepunom radnom vremenu

C11 = Plaćeni sati za puno radno vrijeme

C12 = Plaćeni sati za nepuno radno vrijeme

C11 / A11 = Prosječni plaćeni sati za zaposlene na puno radno vrijeme

3.2.3.5 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Stopa imputiranih podataka

Od 1733 poslovna subjekta koji su odgovorili, njih 34 je imputirano. Za ove poslovne subjekte imputirane su ključne varijable.

- Broj zaposlenih
- Ukupni plaćeni sati rada
- Bruto plaća za obavljeni rad i vrijeme provedeno na radu
- Naknade plaća
- Ostale naknade zaposlenim
- Troškovi doprinosa na plaće i naknade plaća na teret poslodavca

Imputacija je, kako je već ranije rečeno, vršena i za neke od ključnih varijabli koje su nedostajale u upitniku i za varijable neadekvatnih vrijednosti. U ovim slučajevima imputacija je vršena na osnovu podataka koji su naknadno dobijeni od izvještajnih jedinica. A u slučaju da nismo uspjeli dobiti stvarne vrijednosti ovih varijabli one su imputirane na osnovu raspoloživih podataka (nacionalni računi, RAD1) ili na osnovu prosječne vrijednosti.

3.2.3.6 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Broj učinjenih grešaka, prema vrsti

Iako su se greške otklanjale prije i tokom unosa podataka, kao i tokom kontrole u centralnom uredu nakon objavljivanja prvih rezultata uočene su greške koje se odnose na bruto plaće zaposlenih.

Naime dodatnim analizama, tačnije poređenjem sa RAD1 istraživanjem kao i sa nacionalnim računima, uočena je greška na bruto plaći.

Poslovni subjekti su u stavku: bruto plaća za obavljeni rad i vrijeme provedeno na radu, uključili i iznose naknada za plaće kao i doprinose na plaću koji padaju na teret poslodavca i takođe ih prikazali u odvojenim stavkama. Što znači da su se iznos naknada i doprinosa dva puta prikazivali u ukupnim troškovima i to je trebalo korigovati.

Nakon korekcija urađena je nova obrada i publikovani su konačni rezultati koji su se razlikovali od preliminarnih.

3.2.3.7 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Prosječna veličina revizije

Nije provedena revizija.

4 Pravovremenost i aktuelnost objave

4.1 Pravovremenost objave

4.1.1 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Pravovremenost prvih rezultata

Pravovremenost prvih rezultata

Referentno razdoblje	2012 godina
Datum objave	30.04.2014
Vremenski raspon	T+485

Prve rezultate Ankete o troškovima rada 2012, Federalni zavod za statistiku je objavio **485 dana nakon kraja referentnog perioda.**

4.1.2 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Pravovremenost konačnih rezultata

Pravovremenost konačnih rezultata

Referentno razdoblje	2012 godina
Datum objave	30.06.2014
Vremenski raspon	T+546

Konačni rezultati Ankete o troškovima rada 2012, objavljeni su **546 dana nakon kraja referentnog perioda.**

4.2 Aktuelnost objave

4.2.1 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Aktuelnost objave

Nije bilo kašnjenja kod publikovanja podataka, podaci su objavljeni prema kalendaru publikovanja koji se nalazi na web stranici Federalnog zavoda za statistiku.

Aktuelnost objave za prve rezultate

Najavljeni datum	30.04.2014.
Datum objave	30.04.2014.
Vremenska razlika	T

Aktuelnost objave za konačne rezultate

Najavljeni datum	31.06.2014.
Datum objave	31.06.2014.
Vremenska razlika	T

Aktuelnost objave za tabele A i B

Najavljeni datum	novembar2014.
Datum objave	novembar2014.
Vremenska razlika	T

Tabele A i B koje po regulativi zahtijeva Eurostat, dostavljene su Agenciji za statistiku BiH (BHAS) prema vremenskom planu aktivnosti. Dostavljanje ovih tabela Eurostatu je u nadležnosti BHAS.

4.3 Razlozi za veća kašnjenja i mjere za poboljšanje pravovremenosti i aktuelnost objave

Nije bilo kašnjenja u objavljivanju rezultata. Podaci se objavljuju prema kalendaru publikovanja.

5 Dostupnost i jasnoća

5.1 Dostupnost

5.1.1 Kanali diseminacije

Prilikom objavljivanja rezultata dobijenih istraživanjem o troškovima rada korišteni su sljedeći diseminacijski kanali:

Kanali diseminacije

Broj	Kanali diseminacije	Korišteno
1	Web stranica – internet objava	DA
2	Pisani zahtjevi korisnika po njihovoj specifikaciji	DA
3	Podaci koji se objavljuju putem telefona	DA
4	Digitalni mediji (CD, diskete, itd ..)	DA
5	Podaci predstavljeni na novinarskoj konferenciji	NE
6	Tematski bilten	NE
7	Posebne printane publikacije	NE
8	Baze, dostupne spoljnim korisnicima	NE
9	Statistički zaštićeni mikropodaci	DA

5.1.2 Pokazatelj kvaliteta i učinka- Stopa korištenih kanala diseminacije

Stopa korištenih kanala diseminacije rezultata je 55 % (5/9X100).

5.1.3 Načini diseminacije

Prilikom objavljivanja rezultata dobijenih istraživanjem o troškovima rada korišteni su sljedeći načini diseminacije:

Načini diseminacije

Broj	Načini diseminacije	Korišteno
1	Web stranica – internet objava	DA
2	Web stranice ostalih institucija	DA
3	Web stranice međunarodnih organizacija	DA
4	Tematske Web stranice (npr.popis stanovništva)	NE
5	Pisani zahtjevi	DA
6	Telefonsko posredovanje	DA
7	Digitalni mediji (CD, diskete, itd ..)	DA
8	Podaci predstavljeni na novinarskoj konferenciji	NE
9	Godišnjak	NE
10	Federacija BiH u brojkama	NE
11	Prva objava – saopćenje	DA
12	Tematski bilten	NE
13	Posebne publikacije	NE
14	Publikacije Eurostata	NE
15	Publikacije ostalih međunarodnih organizacija (OECD, MMF)	NE
16	Baze podataka, namijenjene za internu upotrebu	DA
17	Baze, dostupne spoljnim korisnicima	NE

5.1.4 Pokazatelj kvaliteta i učinka – Stopa korištenih načina diseminacije

Stopa korištenih kanala diseminacije rezultata je 47 % (8/17X100).

5.1.5 Pokazatelj kvaliteta i učinka – Broj pristupa on-line bazi podataka

Ovo treba biti razvijeno u saradnji sa IT osobljem.

5.2 Jasnoća

Pored ovog izvještaja o kvalitetu, imamo takođe u okviru upitnika i smjernice za istraživanje. Kao dio konačnih rezultata, koji su objavljeni na našoj web stranici, objavljena su i metodološka objašnjenja koje se odnose na istraživanje.

Anketa o troškovima rada u Federaciji BiH je sada poznatija korisnicima nego ranije, ali mislimo da to nije dovoljno. Moramo raditi na promociji tj. upoznavanju korisnika kao i davalaca podataka sa ovim istraživanjem. Međutim, namjera Federalnog zavoda za statistiku (možda u suradnji s drugim istraživačkim odjelima u FIS) je (ako nam se ukaže prilika) organizirati sastanke s korisnicima podataka, kako bi ovo istraživanje približili korisnicima i dali upute o tome gdje mogu pronaći relevantne podatke.

5.2.1 Printane publikacije i internetska objava

Za anketu o troškovima rada nisu rađene printane publikacije. Podaci su objavljeni u vidu saopćenja na web stranici Federalnog zavoda za statistiku.

5.2.1.1 Diseminirani rezultati

Rezultati su prikazani u tabelama, u apsolutnim brojevima, decimalama i indeksima.

5.2.1.2 Nivo (detaljnost) diseminacije

Podaci se publikuju prema područjima i sektorima klasifikacije djelatnosti KD BiH 2010.

Podaci su prikazani za nivo Federacije BiH.

5.2.1.3 Metapodaci

Nema sistema meta podataka, ali sastavni dio svake publikacije su neki pokazatelji koji će ući u sistem meta podataka.

5.2.1.4 Mjere za poboljšanje jasnoće diseminiranih rezultata

Podaci su jasno diseminirani. Moguće je poboljšanje dodavanjem grafičkih prikaza.

5.2.2 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Stopa kompletnosti meta podataka

-

6 Uporedivost i skladnost

6.1 Vremenska uporedivost

6.1.1 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Dužina uporedivih vremenskih serija

Anketa o troškovima rada se provodi jedanput u četiri godine. Do sada je u BH statističkim institucijama provedena dva puta. Zbog četvorogodišnje dinamike nije izračunata vrijednost pokazatelja za dužinu uporedivih vremenskih serija.

6.1.2 Prekidi u vremenskim serijama

Nakon početka primjene KD BiH 2010 nije rađen preračun serije podataka iz KD BiH 2006 u novu klasifikaciju KD BiH 2010, što znači da podaci po djelatnostima između prethodnog i ovog istraživanja nisu međusobno uporedivi.

6.1.3 Ostali faktori, koji utiču na vremensku uporedivost

Nije bilo drugih promjena u obrascima i načinu rada koje su mogle uticati na vremensku uporedivost podataka.

6.2 Geografska uporedivost

6.2.1 Uporedivost s ostalim članicama evropskog statističkog sistema

Anketa o troškovima rada provedena je u potpunosti prema zahtjevima i regulativama Evropske komisije i Evropskog Ureda. Jedina iznimka napravljena je u tome što su birana preduzeća u cjelini a ne lokalne jedinice kako to Eurostat zahtjeva.

Referentna godina je takođe usklađena sa evropskim zemljama kao i varijable koje se prikupljaju i dostavljaju Eurostatu.

Urađene su tabele i izvještaj o kvalitetu za ovo istraživanje koje u potpunosti zadovoljavaju zahtjeve Eurostata.

6.3 Desezoniranje

Podaci ankete o troškovima rada, obzirom na sadašnju periodiku provođenja (četvorogodišnje), se ne desezoniraju.

6.4 Skladnost između prvih i konačnih podataka

6.4.1 Politika diseminacije prvih podataka

Prvi rezultati istraživanja ATR objavljuju se šesnaest mjeseci nakon referentnog perioda na web stranici Federalnog zavoda za statistiku.

6.4.2 Pokazatelj kvaliteta–Skladnost između prvih i konačnih podataka

Prvi rezultati istraživanja o troškovima rada razlikuju se od konačnih rezultata. Razlog su naknado uočena dupliranja iznosa naknada plaća i doprinosa na plaće.

Troškovi rada po zaposlenom: $CC2 = \frac{X_k - X_1}{X_k} = (1671 - 1686)/1671 = -0,0089$

Prosječni mjesečni troškovi rada po zaposlenom koji su objavljeni u konačnim rezultatima manji su za 0,9% od prosječnih troškova rada po zaposlenom objavljenih u preliminarnim rezultatima.

6.4.3 Razlozi za veće razlike između prvih i konačnih podataka

Kao što je ranije objašnjeno, razlike između prvih i konačnih rezultata su posljedica naknadnog uočavanja da su neki od značajnijih poslovnih subjekata pogrešno percipirali način kako i na kojem mjestu se prikazuju ključne stavke u upitniku. Iznose za stavke: naknade plaća i doprinose na plaću i naknade plaća na teret poslodavca, su duplirali tako što su ih prikazivali u odvojenim stavkama i zbirno na stavci bruto plaća za obavljeni rad i vrijeme provedeno na radu.

6.5 Skladnost s rezultatima referentnog istraživanja

6.5.1 Kratak opis referentnog istraživanja

Podatke o troškovima rada koje prikupljamo ovim istraživanjem možemo porediti sa strukturnim poslovnim statističkim istraživanjem (SPS) koje se u Federaciji provodi jedanput godišnje.

Poredimo varijablu D11 (plaće i naknade) iz ATR-a i troškove zaposlenika iz SPS-a. Ove dvije varijable velikim dijelom sadrže iste komponente.

Strukturne poslovne statistike prikupljaju podatke o zaposlenima i finansijskim pokazateljima poslovnog subjekta, među kojima su i troškovi zaposlenika. Ovo istraživanje obuhvata sva preduzeća preko 20 zaposlenih a, za preduzeća sa manje od 20 zaposlenih bira se uzorak. U SPS-u obuhvaćeni su poslovni subjekti iz svih područja djelatnosti osim A, K, O, R, T, U. SPS istraživanje u djelatnostima P (obrazovanje) i Q (djelatnosti zdravstvene i socijalne zaštite) prikuplja podatke samo za privatni sektor.

6.5.2 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Skladnost sa referentnim podacima

Trošak zaposlenika: $CC3 = \frac{X-Y}{Y} = (1494 - 1269)/1269 = 0,1773$

Prosječna mjesečna bruto plaća po zaposlenom koja je rezultat ankete o troškovima rada, veća je za 17,7 % od bruto plaće koja se dobije kao rezultat referentnog srodnog istraživanja, za 2012. godinu.

6.5.3 Razlozi za veća odstupanja

Metodološke razlike između podataka dobijenih istraživanjem o troškovima rada (ATR) i podataka dobijenih iz referentnog srodnog istraživanja o strukturni poslovanja ogledaju se u sljedećem:

- **Izvor podataka:** podaci iz srodnog SPS istraživanja temelje se na procjenjivanju podataka prikupljenih iz uzorka preduzeća od 0 do 20 i punog obuhvata preduzeća koji imaju preko 20 zaposlenih. SPS prikuplja podatke od poslovnih subjekata iz svih područja djelatnosti, osim djelatnosti A, K, O, R, T, U. Ovo istraživanje prikuplja podatke za ona preduzeća koja imaju tržišni udio, a u djelatnostima P i Q obuhvata samo privatni sektor. Sa druge strane ATR istraživanjem obuhvataju se svi poslovni subjekti sa više od 50 zaposlenih, dok se za preduzeća koja imaju manje od 50 zaposlenih bira uzorak. ATR obuhvata područja djelatnosti B-S, osim područja O (javna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje).
- **Definiciji bruto plaće:** Bruto zarada u SPS istraživanju obuhvata: bruto plaću, naknade bruto plaća, topli obrok, prevoz, regres, otpremnine, bez doprinosa na plaću. Primanja zaposlenih u ATR-u uključuju: bruto plaća u novcu i naturi, bonuse i stimulacije na plaću, naknade plaća za neradne dane, osim bolovanja, ostale naknade (topli obrok, prevoz, naknade za članove nadzornih i upravnih odbora, regres, jubilarne nagrade, dnevnice za službena putovanja, naknade troškova za smještaj i ishranu na terenu, naknade za odvojeni život, troškove korištenja službenog auta u privatne svrhe, troškove selidbe, troškove stambenog smještaja zaposlenih i ostale troškove drugdje ne spomenute).

7 Ustupci – kompromisi između izlaznih komponenti kvaliteta

Za ovo istraživanje nije potrebno mijenjati period prikupljanja podataka s obzirom na zadovoljavajuću stopu odgovora (80,6%).

8 Procjena korisničkih potreba i percepcija korisnika

8.1 Klasificiranje i razumijevanje korisnika

Ključni korisnici istraživanja o troškovima rada po glavnim grupama segmentacije su:

- javni sektor (Vijeće ministara BiH, Vlada Federacije BiH; Ministarstva za rad i socijalnu politiku; Direkcija za ekonomsko planiranje; Direkcija za evropske integracije; Ministarstvo finansija, Agencija za rad i zapošljavanje BiH i zavodi za zapošljavanje),
- privredni subjekti,
- opća javnost,
- mediji (RTV kuće i printani mediji),
- strani korisnici (Eurostat; World Bank; IMF; UNDP; ambasade stranih država; strani mediji)

8.2 Mjerenje percepcija i zadovoljstva korisnika

Nije provedeno posebno istraživanje o zadovoljstvu korisnika ovog istraživanja.

8.2.1 Pokazatelj kvaliteta i učinka - Indeks zadovoljstva korisnika

S obzirom da nije provedeno istraživanje o zadovoljstvu korisnika ovim istraživanjem, nije se mjerio stepen zadovoljstva korisnika uslugama i proizvodima koje mu nudimo.

8.2.2 Pokazatelj kvaliteta i učinka – Vrijeme proteklo od zadnjeg istraživanja zadovoljstva korisnika

-

9 Troškovi i opterećenost ispitanika/izvještajnih jedinica

9.1 Troškovi istraživanja statističkog ureda

9.1.1 Pokazatelj kvaliteta i učinka – Godišnji operativni troškovi, prosjek prema glavnim troškovnim komponentama

Materijalni troškovi Federalnog zavoda za statistiku za istraživanje o troškovima rada sastoje se od troškova printanja upitnika, slanja obrazaca kantonalnim statističkim službama/uredima, distribucije obrazaca poslovnim subjektima, troškova telefona, faxesa, kao i troškova zaposlenih koji su angažovani na ovom istraživanju. Što se tiče vrijednosti utrošenih sati rada za svaku osobu koja je učestvovala u prikupljanju, unosu i kontroli obrazaca, kao i osoba koje su radile analizu i rezultate ovog istraživanja, ovu vrijednost nije moguće izračunati usljed nedostatka evidencije o tačnom broju sati utrošenih na ovom istraživanju.

9.2 Opterećenost i troškovi ispitanika/izvještajnih jedinica

9.2.1 Pokazatelj kvaliteta i učinka – Godišnje opterećenje ispitanika u satima i/ili finansijskim pokazateljima

U obrazac za anketu o troškovima rada nije bilo uključeno pitanje o vremenu koje je izvještajnoj jedinici bilo potrebno da popuni obrazac, stoga nismo u mogućnosti mjeriti opterećenje ispitanika ovim istraživanjem po pitanju vremena utrošenog na popunjavanje upitnika.

9.3 Mjere za smanjivanje troškova i opterećenosti

Mjere koje treba poduzeti u cilju smanjenja troškova i opterećenosti izvještajnih jedinica:

- smanjenje broja kontakata sa izvještajnom jedinicom,
- korištenje administrativnih podataka (može i dijela istih),
- testiranje upitnika sa izvještajnim jedinicama u cilju boljeg razumijevanja i popune istih,
- ukoliko treba pomoć pri popunjavanju upitnika izvještajna jedinica nas može kontaktirati i sl.

10 Povjerljivost, transparentnost i zaštita

10.1 Povjerljivost

Povjerljivost statističkih podataka je zahtijevana Zakonom o statistici u Federaciji BiH ("Službene novine FBiH" 63/03 i 9/09), a osoblje koje provodi statističko istraživanje ima po istom pravnom osnovu obavezu zaštite povjerljivosti. Tako se u članu 37. Zakona o statistici u Federaciji BiH navodi da "Tokom prikupljanja, obrade i distribucije statističkih podataka Federalni zavod za statistiku i drugi zakonom ovlašteni organi i ustanove preduzet će sve neophodne mjere organizacione, regulatorne, upravne i tehničke prirode koje su potrebne da se zaštiti povjerljivost podataka od nedozvoljenog pristupa, objavljivanja i korištenja u druge a ne u statističke svrhe", a u članu 38. istog Zakona se kaže "Lica koja imaju pristup povjerljivim podacima moraju se pridržavati odredbi ovog zakona i nakon prestanka radnog odnosa".

U izlaznim tabelama A i B povjerljivost je tretirana kao primarna povjerljivost. To znači da, su ćelije koje se odnose na tri i manje preduzeća označavane jedinicom, sto predstavlja primarnu povjerljivost. Sekundarna povjerljivost nije primjenjivana.

10.2 Transparentnost

Korisnici su upoznati sa načinom korištenja podataka iz istraživanja o troškovima rada.

Publikovani rezultati ovog istraživanja su apsolutno nepristrasni i politički neutralni.

Nisu uočene greške u publiciranim izdanjima istraživanja o troškovima rada, tako da nije bilo potrebe za korekcijama i objavom istih.

10.3 Zaštita

Navedeno u poglavlju 10.1.

11 Zaključak

U narednom periodu potrebno je:

- uspostaviti procedure za potpunu evidenciju o ispravkama u fazi editovanja/uređivanja podataka za sve varijable;
- u saradnji sa publicistikom i IT osobljem razviti sistem za evidentiranje broja pristupa specifičnim elektronskim publikacijama i saopćenjima;
- potrebno je, putem provođenja posebne Ankete o zadovoljstvu korisnika, obezbjediti informacije o zadovoljstvu korisnika ovim istraživanjem.

Prilog 1: Upitnik ATR

BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
FEDERALNI ZAVOD ZA STATISTIKU
S A R A J E V O

Obrazac ATR

Zakon o statistici u Federaciji BiH
"Službene novine FBiH" br. 63/03 i 9/09

ANKETA O TROŠKOVIMA RADA ZA 2012. GODINU

Obaveza podnošenja izvještaja zasniva se na članu 31. Zakona o statistici u Federaciji BiH. Odbijanje davanja podataka, davanje nepotpunih i netačnih podataka ili nedavanje podataka u propisanom sadržaju i roku povlači kaznene odredbe iz čl. 43. i 44. navedenog Zakona. Podaci koji se daju u ovom izvještaju korišće se isključivo za statističke svrhe i neće se objavljivati kao pojedinačni.

1) Naziv poslovnog subjekta _____

2) Identifikacioni broj poslovnog subjekta _____

3) Kanton _____ Općina _____

Ulica i broj _____ Telefon _____

4) Djelatnost prema KD BiH 2010 _____

Obrazac popunio

DIREKTOR

_____
Upisati puno ime i prezime

M. P.

Tel./Faks _____

E - mail _____

Datum _____

UPUTSTVO ZA POPUNJAVANJE OBRASCA ANKETE O TROŠKOVIMA RADA ZA 2012. GODINU

1. Anketa o troškovima rada se provodi na uzorkom izabranim poslovnim subjektima – pravnim osobama.
2. **Obrazac se popunjava za poslovni subjekat kao cjelinu**, a ne po poslovnim jedinicama.
3. Podaci u ovom obrascu se odnose na 2012. godinu.
4. Unose se samo podaci o troškovima rada za 2012. godinu koji su i isplaćeni zaključno sa danom popunjavanja obrasca. Obračunate troškove rada za 2012. godinu koji nisu isplaćeni ne treba prikazivati u obrascu. Isto tako ne prikazuju se refundirana sredstva, kao ni zaostale isplate koje se odnose na ranije periode.
5. Podaci se upisuju u KM bez decimala.
6. Ako neki trošak koji se traži u obrascu ne postoji u poslovnom subjektu potrebno je na tom rednom broju staviti crticu.
7. Svaki trošak se iskazuje u bruto iznosu. To znači da su uključeni doprinosi iz bruta i porez ako se plaćaju uz tu vrstu izdataka.
8. Podatke za popunjavanje obrasca treba preuzeti dijelom iz kadrovske, dijelom iz računovodstvene evidencije.
9. Preporučujemo da prije popunjavanja obrasca pročitate cijeli obrazac kako biste imali uvid u njegov kompletan sadržaj.
10. Obrazac je podijeljen u tri tabele: Tabela 1-Podaci o zaposlenima, Tabela 2- Podaci o plaćenim satima rada i Tabela 3- Podaci o troškovima rada.
11. U **Tabeli 1** se iskazuju podaci o zaposlenim osobama na koje se odnose isplate plaća, naknada plaća i ostalih naknada zaposlenih za 2012. godinu, razvrstani po mjesecima i vrsti radnog vremena.
12. U **Tabeli 2** se prikazuju ukupni plaćeni sati rada za 2012. godinu, za zaposlene koji su prikazani u prvoj tabeli, razvrstani na sate zaposlenih sa punim radnim vremenom i na sate zaposlenih sa kraćim od punog radnog vremena. Važno je napomenuti da je ukupan fond sati za jednog zaposlenog koji je radio čitavu 2012. godinu iznosio 2088, ukoliko nije imao prekovremene sate i sedmično radio 40 sati .
Takođe, u ovoj tabeli je potrebno ukupno plaćene sate razdvojiti na izvršene i neizvršene a plaćene sate.
Ukoliko se ne vodi evidencija o izvršenim i neizvršenim a plaćenim satima rada potrebno je napraviti procjenu.
Za procjenu neizvršenih a plaćenih sati rada potrebni su podaci o broju dana odmora po zaposlenom, danima državnih praznika, danima bolovanja koji padaju na teret poslodavca i ostalim neradnim danima prema kolektivnom ugovoru.
13. U **Tabeli 3** se prikazuju svi isplaćeni troškovi vezani za angažovanje radne snage za 2012. godinu.
14. Svaki trošak u tabeli 3 se iskazuje samo jedanput.
15. Posebno treba voditi računa o razdvajanju i odvojenom iskazivanju stavki:
  - 3.1. „Bruto plaća za obavljene rad i vrijeme provedeno na radu“ i stavka
  - 3.2. "Naknade plaća".Ukoliko ne raspoložete evidencijama, odnosno analitikom u okviru bruto plaće potrebno je izvršiti procjenu, rukovodeći se podatkom o satima rada prikazanim u tabeli 2 (stavka 2.2. u koloni 3) i satnice za odsustva sa posla za koje se prima naknada plaće (prema kolektivnom ugovoru ili prema pravilniku o plaćama).
Bruto plaća (stavka 3.1) obuhvata osnovnu plaću za rad, minuli rad, dodatke za rad u smjenama, dežurstva, noćni rad, stimulacije, prekovremeni rad, rad nedjeljom i praznikom, bez obzira da li su isplate bile u novcu ili naturi.
Bruto plaća (stavka 3.1) ne obuhvata naknade plaća za: godišnji odmor, bolovanje na teret poslodavca, državne praznike i ostale plaćene naknade plaća, jer se one upisuju u stavci 3.2.
16. Podatak o doprinosima na plaću i naknadu plaće (na teret poslodavca) se unosi u posebnu stavku u obrascu (stavka 3.5.), i ne iskazuje se u okviru podataka o bruto plaći (stavka 3.1.) i naknadi bruto plaće (stavka 3.2.).
17. Obratiti pažnju da stavka 3.6. **Subvencije** obuhvata isključivo subvencije date za troškove rada. **Redovno finansiranje u školstvu i zdravstvu iz budžeta i fondova ne smatra se subvencijom.**
18. Ukoliko neki podaci koji se traže u ovom obrascu nisu raspoloživi u vašim evidencijama potrebno je napraviti što bolju procjenu za iste.

Tabela 1. PODACI O BROJU ZAPOSLENIH NA KOJE SE ODNOSI ISPLATE PREMA VRSTI RADNOG VREMENA

Redni broj	Mjesec	Ukupno	Puno radno vrijeme	Kraće od punog radnog vremena
1	2	3 (4+5)	4	5
01	Januar			
02	Februar			
03	Mart			
04	April			
05	Maj			
06	Juni			
07	Juli			
08	Avgust			
09	Septembar			
10	Oktobar			
11	Novembar			
12	Decembar			
13	Ukupno			

KOLONA 3 obuhvata zaposlene na koje se odnose isplate plaća, naknada plaća i ostalih naknada zaposlenih za 2012. godinu, bez obzira da li su zaposleni na određeno ili neodređeno vrijeme, i bez obzira rade li puno ili kraće od punog radnog vremena.

KOLONA 3 ne obuhvata zaposlene koji **nisu primili plaću**, zaposlene osobe koje su za čitav mjesec **primile refundiranu** naknadu plaće (zaposlene osobe na porodiljskom odsustvu, na bolovanju koje ne plaća poslodavac i sl.), kao i osobe koje rade po osnovu **ugovora o djelu, ugovora o privremenim i povremenim poslovima**, ugovora o autorskim pravima, ugovora sklopljenog s omladinskim i studentskim servisima, **volontere, učenike i studente** na praksi.

Podatke o broju zaposlenih razvrstati prema vrsti radnog vremena u kolonama 4 i 5.

KOLONA 4 obuhvata zaposlene osobe koje su primile plaću a radile su puno ili duže od punog radnog vremena. Ako zakonom, općim aktom ili ugovorom o radu nije određeno radno vrijeme, smatra se da puno radno vrijeme iznosi 40 sati sedmično.

KOLONA 5 obuhvata zaposlene osobe koje su primile plaću, a radile su kraće od punog radnog vremena.

Tabela 2. PODACI O PLAĆENIM SATIMA RADA PREMA VRSTI RADNOG VREMENA

Redni broj		Ukupno	Puno radno vrijeme	Kraće od punog radnog vremena
1	2	3 (4+5)	4	5
2.	Ukupno plaćeni sati rada (2.1.+2.2.)			
2.1.	Izvršeni sati rada			
2.2.	Neizvršeni, a plaćeni sati rada			

Na rednom broju 2. u koloni 3 prikazati **ukupno plaćene sate rada** (izvršene sate rada i neizvršene a plaćene sate rada) zaposlenih koji su upisani u tabeli 1 u koloni 3. Ove podatke razvrstati prema vrsti radnog vremena u kolonama 4 i 5.

Na rednom broju 2.1. u koloni 3 prikazati **stvarno izvršene sate rada** (efektivne sate rada), prekovremene sate i sate kada su zaposleni bili na radnom mjestu i imali prekide u radu bez sopstvene krivice, a za to su primili plaću. Ove podatke razvrstati prema vrsti radnog vremena u kolonama 4 i 5.

Na rednom broju 2.2. u koloni 3 prikazati **neizvršene a plaćene sate rada** (državni i vjerski praznici, godišnji odmor, plaćene sate po osnovu bolovanja na teret poslodavca i ostale plaćene a neizvršene sate rada). Ove podatke razvrstati prema vrsti radnog vremena u kolonama 4 i 5.

Tabela 3. PODACI O ISPLAĆENIM TROŠKOVIMA RADA PO OSNOVU ANGAŽOVANJA RADNE SNAGE

R.B	OPIS	Iznos u KM
3.1.	BRUTO PLAĆA ZA OBAVLJENI RAD I VRIJEME PROVEDENO NA RADU ¹⁾ (sa doprinosima iz plaće i akontacijom poreza na dohodak)	
3.1.1.	Bruto plaća u novcu	
3.1.2.	Bruto plaća u naturi (proizvodima preduzeća)	
3.1.3.	Bruto plaća za bonuse i stimulacije ²⁾ (pojedinačne stimulacije i isplate po periodičnom obračunu)	
3.2.	NAKNADE PLAĆA (bruto sa doprinosima iz plaće i akontacijom poreza na dohodak) (3.2. = od 3.2.1. do 3.2.5.)	
3.2.1.	Naknade plaća za dane godišnjeg odmora	
3.2.2.	Naknade plaća za dane bolovanja na teret poslodavca	
3.2.3.	Naknade plaća za odsustvovanje s posla u vrijeme državnih i vjerskih praznika	
3.2.4.	Naknade plaća za vrijeme prekida rada bez krivice zaposlenih	
3.2.5.	Ostale naknade plaća u novcu	
3.3.	OSTALE NAKNADE ZAPOSLENIM (3.3. = od 3.3.1. do 3.3.14.)	
3.3.1.	Naknade za topli obrok – ukupno (3.3.1.1+3.3.1.2)	
3.3.1.1	- u novcu	
3.3.1.2	- u naturi (bonovi, pripremljen u restoranu i sl.)	
3.3.2	Naknade za troškove prevoza zaposlenih (3.3.2.1.+3.3.2.2.)	
3.3.2.1.	- u novcu	
3.3.2.2.	- u naturi (kupon, organizovani prevoz zaposlenih)	
3.3.3.	Primanja članova upravnog i nadzornog odbora koji su u radnom odnosu kod isplatioca	
3.3.4.	Otpremnine prilikom odlaska u penziju	
3.3.5.	Otpremnine zaposlenima za čijim radom je prestala potreba	
3.3.6.	Regres za korištenje godišnjeg odmora	
3.3.7.	Isplate za jubilarne nagrade	
3.3.8.	Pomoć zaposlenima i njihovim porodicama ³⁾	
3.3.9.	Dnevnice za službena putovanja (bez troškova prevoza i noćenja)	
3.3.10.	Naknade troškova za smještaj i ishranu na terenu (terenski dodatak)	
3.3.11.	Naknade za odvojen život	
3.3.12.	Troškovi korištenja automobila poslovnog subjekta u privatne svrhe ⁴⁾	
3.3.13.	Troškovi stambenog smještaja zaposlenih ⁵⁾	
3.3.14.	Naknade za troškove selidbe	
3.4.	OSTALI TROŠKOVI VEZANI ZA ANGAŽOVANJE RADNE SNAGE (3.4. = od 3.4.1. do 3.4.6.)	
3.4.1.	Premije osiguranja zaposlenih od posljedica nesrećnih slučajeva	
3.4.2.	Ostale premije osiguranja zaposlenih	
3.4.3.	Troškovi za usluge zaštite na radu (radne odjeće i sl.)	
3.4.4.	Troškovi zapošljavanja zaposlenih (troškovi oglasa, komisija i sl.)	
3.4.5.	Troškovi stručnog obrazovanja i usavršavanja zaposlenih	
3.4.6.	Ostali nepomenuti troškovi (3.4.6.1 +3.4.6.2)	
3.4.6.1.	- u novcu (novčana davanja za vjerske i druge praznike i sl.)	
3.4.6.2.	- u naturi (troškovi mobitela, vrtića, odmarališta i sl.)	
3.5.	TROŠKOVI DOPRINOSA NA PLAĆE I NAKNADE PLAĆE NA TERET POSLODAVCA	
3.6.	SUBVENCIJE⁶⁾	

¹⁾ Stavka 3.1. **obuhvata** samo bruto plaće za obavljeni rad i vrijeme provedeno na radu, a **ne obuhvata** naknade plaća koje su iskazane odvojeno u stavci 3.2. (za godišnji odmor, bolovanje, praznici itd.). Ova stavka obuhvata plaće za izvršene sate rada.

²⁾ Stavka 3.1.3. obuhvata isplate na osnovu radnog učinka zaposlenih i isplate na osnovu doprinosa poslovnom uspjehu pravnog subjekta – nagrade i stimulacije na osnovu periodičnog i godišnjeg obračuna i druge isplate u skladu sa općim aktom i ugovorom o radu.

³⁾ Stavka 3.3.8. obuhvata isplate za slučaj smrti zaposlenog ili člana porodice, isplata u slučaju teže bolesti zaposlenih, za nabavku lijekova i ostale pomoći zaposlenima.

⁴⁾ Stavka 3.3.12. obuhvata procijenjene troškove goriva, amortizacije, održavanja i popravki automobila koji se odnose na upotrebu službenog vozila u privatne svrhe od strane zaposlenog.

⁵⁾ Stavka 3.3.13. obuhvata novčana izdvajanja poslodavca (plaćanje kirije ili participacije za kiriju) za stambeni smještaj zaposlenih, odnosno procjenu troškova kirije ukoliko zaposleni koristi stan u vlasništvu poslodavca, te naknade i subvencije odobrene zaposlenima koje su povezane sa njihovim smještajem.

⁶⁾ Stavka 3.6. - Subvencije uključuju sve vrste primanja od države ili drugih institucija namjenjenih za pokrivanje direktnih troškova plaća zaposlenih. **Redovno finansiranje u školstvu i zdravstvu iz budžeta i fondova ne smatra se subvencijom.**